

اسقاق جىگرەمەن العالىگەرلەپ، جۇڭگو – رەسەي دوستىق سەلبەستىگىنىڭ، بىرگە دامۇنىنىڭ تىڭ پاراغىن اشلىق

(باسى 1 – بەتتە)

رەسەي مەن ساپاردا بولغان تۇڭغىش مەملەكەت بولدى. 10 جىلدىن بەرى، رەسەيدە 8 رەت ساپاردا بولدىم، ۴ جولى كوڭغلىدى بارىپ، تابىسپەن ورساپ، پۋتېن زۇڭتۇڭمېن بىرگە جۇڭگو – رەسەي قارىم – قاتنىسانىنىڭ تىڭ پاراغىن اشتىم.

جۇڭگو مەن رەسەي ەكى ەل ۋېر – ۋېرىنىڭ سىرتتەگىيالىق سەلبەستىك سەرىكتەر، ەكەۋى دە دۈنبە جۇزىندەگى نەگىزگى ۋىرى ەلدەر جانە بىرلەسكەن مەملەكەتلەتەر ۋېيىي ھاۋىپىسىزدىك القالار كەڭەسنىڭ تۇراتتى القا ەلدەرى. ەكى ەل قالدەر دەربەس، وزىنە – ۇزى قوجايىن بولۇ سىندى دىپلوماتىيالىق ساياساتىي اىقارېپ، تۇگەلدەي جۇڭگو – رەسەي قارىم – قاتنىاسن ۇوز ەلى دىپلوماتىياسنىڭ ادىمەن وىلاستىراتىن بەتالىسى ەتەدى.

جۇڭگو – رەسەي قارىم – قاتنىاسى دامۇنىنىڭ ايقىن تارىيىي لوگىكاسى مەن قۇدەرەتتى شىكى قوز- عاۋشى كۇشى بار. 10 جىلدىن بەرى، ەكى جاقىتىڭ ۴ سالاداعى سەلبەستىگى قارىشتاي دامېپ، جاڭا دا- ۇترگە ارشىندى قادام تاستادى.

— جوعارى جىكتەگىلەردىڭ بارىس – كەلىسى ماڭزىدى سىرتاتەگىيالىق جەتەكتەۋ رولىن اىقاردى. جۇڭگو – رەسەي ەكى ەل جوعارى جىكتەگىلەردىڭ كەمەلدى بارىس – كەلىسنى جانە ۴ سالاداعى سەل- بەستىك مەحائىزىمىن ورناتىپ، ەكى ەل قارىم – قالدە- ناسىنىڭ دامۇنىا ماڭزىدى ۋتۇزىلىس – مەحائىزىم قام- تاماسىزدىمەن ازىرلەدى. وسى جىلداردا مەن پۋتېن زۇڭتۇڭمېن تەمزى قىزمەت قاتنىاسىن ساقىتاپ، ەكى جاقىتا جانە حالقارقالىق ورتادا ىلگەرىندى – كەيىندى 40 رەت دىدارلاسېپ، ەكى ەل قارىم – قاتنىاسى مەن ۴ سالاداعى سەلبەستىك ۋۇشىن جوبا كەسكىند- دەپ، ورتاق كوڭىل ېولېپ وتىرعان كەلەلى حالقا- رالىق جانە وڭىرلىك ماسەلەلەر جونىندە دەر كەزىند- دە تىلدەسىپ، كەلىسېپ، ەكى جاقىتى قارىم – قالدە- ناستىڭ ۇزدىكسىز اقاۋسىز، ورنىقتى دامۇى ۇۇشىن مىقتاپ باعدار بەلگىلەپ، رول ۇستادىق.

— ەكى جاقىتىڭ ساياسىي جاقىتاعى ۇزارا سە- نىمەدىلىگى ۇزدىكسىز بەكەمدەلېپ، ۋىرى ەلدەر قارىم – قاتنىاسىنىڭ جاڭا ۇلگىسىن تۇلعالادى. جۇڭگو – رەسەي ەكى جاقى ۇرپاقتار بويى دوس بولۇ، سەلبەستىك جاساپ، تەڭ يىگىلككە كەنەلۇ ۇوس تانىمىنان جىزايى، وداق جاساسىپاۋعا، قارسلاساپاۋعا، ۇشىنىشى جاققا باعىتتاماۋعا تاباندى بولېپ، ۋېر – ۋېرىنىڭ ۇوز ەلىنىڭ مەملەكەت جاعدايىنا ۇيلەسەتىن دامۇ جولىمەن ۋجۇرۇن باتىل قولداپ، ۋېر – ېر- رىنىڭ دامۇىن، كوركەپۇيۇن قولدادى. ەكى ەلدىڭ قارىم – قاتنىاسى دامۇ بارىسىندا بارغان سايىن تول- سىپ، بەكەمدەلېپ، تىڭ تىرسىلىك تىنىسنى، ومىر- شەڭ كۇشتى ۇزدىكسىز قاۋلانىپ، ۇزارا قۇرمەت ەتۇ، بەيىت قاتار نۇرۇ، سەلبەستىك جاساپ، تەڭ يىگىلككە كەنەلۇ سىندى جاڭاشا ۋىرى ەلدەر قارىم – قاتنىاسىنىڭ ۇلگىسىن ورناتتى.

— ەكى جاق جان – جاقىتلى، كوپ ساتىلى سەلبەستىك قولگەسىن قالىپتاستىردى. ەكى جاقىتىڭ بىرگە قۇلىشىۇنىندا، بىلتىر جۇڭگو مەن رەسەيدىڭ ەكى جاقىتى ساۋدا سوماسى 190 مىللىيارد دوللاردان اسىپ، 10 جىلدىڭ الدىندامعدان %116 ارتتى، جۇڭگو ۇرتسى 13 جىل بويى رەسەيدىڭ ۋېرىنىلۇ ۇلكەن ساۋدا سەرىگى بولدى. ەكى ەلدىڭ قوس باعىتتى قارجى قوسۇ كولەمى ۇزدىكسىز ارتىپ، ەنەرىگىيا، اۋ- ياتىسيا – عارىش، ۇلاستىرۇ – تۇناستىرۇ سىياقتى سالا- لارداعى ۋىرى نىساندار سەلبەستىگى ورنىقتى ىلگەرد- لىمتلىپ، علمى – تەخنىكادا جاقالىق اشۇ، شەكارا اتتا- عان ەلەكتروندى ساۋدا سىياقتى جاڭادان گۇلدەنگەن سالالارداعى سەلبەستىك جاعەدايى تەبىندى بولېپ، جەرگىلىكتى ورىندار سەلبەستىگى دە قانات جايىپ، ەكى ەل حالقىنا ناقتى يىگىلك جەتكىزىپ، ەكى جاقىتىڭ وزىندىك دامۇنىا، گۇلدەۋۇننە سارقىلماس قوزغاشى كۇش ازىرلەدى.

— ەكى جاق ۇرپاقتار بويى دوس بولۇ ۇستا- نىمەن امالياتتىك ايىكلەپ، ۋداستۇرلى دوستىق ۋاقتىمت وتكەن سايىن بەكەمدەلە ۋتۇستى. ەكى جاقى «جۇڭگو – رەسەي تاتۇ كورشلىك دوستىق سەلبەس- تىك شارىتىنا» قول قويىلغاندىعىنڭ 20 جىلدىمەن سالتاناتىيەن اتاپ ۇتتى، مەن پۋتېن زۇڭتۇڭمېن بىرگە «شارىتىتىڭ» مەرزىمى ۇزارىتىلغاندىمەن ۴رى وعان تىڭ داۋىرلىك ۋمان بەرىلگەندىگىن جارىبالا- دىم. ەكى جاقى ىلگەرىندى – كەيىندى مەملەكەت دا- رەجەلى 8 نەگىزگى تاقىرىپىتقى جىل وتكىزىپ، دوستىق سەلبەستىكتىڭ تىلىڭ تاراۋىن جالعاستىرا جازدى. ەكى ەل حالقتى جاڭا تىپتىي ايدارشا ۇپۇرۇس ىندەتتە قارىسى اتتانۇ كۇرەرەسىندە ۋېرىن – ۋېرى قولداپ، ۇزارا جىگەرلەندىرىپ، «قىنىشلىقتا قالغاندا شىنايى سۇيسىيەنىشىلىكتى كورەسلىڭ» دەگەنگە تاغى ۋېر تەمر كۇا بولدى.

— ەكى جاقى حالقارقالىق ساحنادا تەمزى سەلبە- سىپ، ۋىرى ەلدىڭ جاۋاپكەرشىلىك ارقالاۋىن اىقار- دى. جۇڭگو مەن رەسەي بىرلەسكەن مەملەكەتتەر

ۋىيىمىن وزەك ەتكەن حالقارقالىق جۇيەنى، حالقارا- لق زاڭدى نەگىز ەتكەن حالقارقالىق ۋتارتىپتى، بىر- لەسكەن مەملەكەتلەتەر ۇيىمى ۇستاۋىنىڭ باس ماقسا- تى مەن پرىنسىپى نەگىزىندەگى حالقارقالىق قارىم – قاتنىاستىڭ نەگىزگى ۇلشەمىن باتىل قورعاپ، بىر- لەسكەن مەملەكەتلەتەر ۇيىمى، شامڭخاي سەلبەستىك ۇيىمى، برىكس ەلدەرى، 20 ەل توبى سىياقتى حالقا- رالىق كوپ جاقىتى مەحائىزىم اياسىندا تەمزى بايالىنىس جاساپ جانە سەلبەسىپ، دۈنبە ۋجۇزىنىڭ كوپ ۇيەكتەنۇنۇن جانە حالقارقالىق قاتنىاستاردىڭ دەموكراتىي- لانۇن ىلگەرلەلتەۋگە بىرگە كۇش سالىپ، ناعىمز كوپ جاقىتلىقتى بەلىسەنە امالياتىنا ايىكلەپ، تۇتاسى ادامزاتنىڭ ورتاق قۇندىلىمىن اسقاقتانىپ، جاڭاشا حا- لىقارقالىق قارىم – قاتنىاستى جانە ادامزاتتىڭ ناعەدىر- لاس ورتاق تۇلعاىن قۇرۇدى دارىپتەدى.

جۇڭگو – رەسەي قارىم – قاتنىاسى 70 ەنشە جىلدىق بوران – شاشىندى باستان وتكەردى. بۇگىند- گى ارقىلى كەشەگىنى ەسكە ۇتۇسىرىپ، ۋىمز مىنانى تەرەك سەزىندىك: بۇگىنگى جۇڭگو – رەسەي قارىم – قاتنىاسى وڭىايلىقتشا كەلەپكەن، جۇڭگو – رەسەي دوستىعى ۋاقتىمت وتكەن سايىن جاڭغارپ كەلەدى، ۋسوز جوق، قاباعات قاستەرلەۋىمىز كەرىك. تارىخ پەن اماليات بىزگە مىنانى ۇعنىدىردى: جۇڭگو – رەسەي قارىم – قاتنىاسىنىڭ حالقارقالىق اۋمالى – توكپەلى وزگەرىستەردىڭ سىنىنان وتە اۇنىنىڭ تەتد- گى مەملەكەت پەن مەملىكەتتىڭ دۇرسى بىرگە جاساسۇ جولىن تاپقاندەيىمىندا.

مەنىڭ رەسەيدە ساپاردا بولۇم ۋېر رەتكى دوستىق ساپار، سەلبەستىك ساپارى، بەيىتشىلىك سا- پارى بولېپ تابىلادى. مەن پۋتېن زۇڭتۇڭمېن الدا- عى ۋېر مەزگىلدەگى جۇڭگو – رەسەي جان – جاقىتى سىرتتەگىيالىق سەلبەستىك سەرىكتەستىك قارىم – قاتنىاسى دامۇنىنىڭ تىلىڭ جوباسىن، جاڭا جوسپارىن، سونى شاراسىن بىرگە كەسكىندەۋدى ۇۇمت ەتەيمىن.

ەكى جاقى ۋېر تۇتاسى جوسپارلاپ جوبالاۋدى كۇشەيتىپ، نازاردى ەكى ەلدىڭ وزدەرىنىڭ دامۇ، گۇلدەنۇ سىتەرەنە شوغىرلاندىرىپ، تىلگ وي جەلد- سىن اشىپ، جاڭا وراي ازىرلەپ، تىلگ قوزعاۋشى كۇش قوسۇى كەرىك. ۇزارا سىنمەيدىلىكتى كۇشەيد- تىپ، كومەسكى كۇشتى قاۋلانىپ، جۇڭگو – رەسەي قارىم – قاتنىاسىنىڭ جوعارى دەڭگەيدە ۋجۇرلۇنۇن قاي – قاشنا دا ساقتاۋ كەرەك.

قارجى قوسۇدىڭ، ەكونوميكا – ساۋدا سەلبەس- تىگىنىنىڭ مولشەر جانە ساپا جاققان بىردەي ارتۇىن ىلگەرلەتىپ، ساياساتتىق سايكەسۋەدى كۇشەيتىپ، ەكى ەلدىڭ قارجى قوسۇ سەلبەستىگىنىڭ جوعارى ساپالى دامۇنىا تىپىمدى شارىت – جاعەداي ازىرلەۇ كەرەك. ەكى جاقىتى ساۋدا كولەمىن كەڭەيتىپ، انا- عۇرلىم كوپ مۇددەلەردىڭ جاناسۇ ۇتۇيىنى مەن سەلبەستىكتىڭ ارتۇ ۋتۇيىنىن تۇلعالاپ، ۋداستۇرلى ساۋدا مەن جاڭادان گۇلدەنگەن سەلبەستىك ۋېرىن – ۋېرى تولىقتاپتىن، قادامداس دامپتىن ارنا قالىپتاس- تىرۇ كەرەك. ”ۋېر بەلدەۋ، ۋېر جولدى” بىرگە قۇرۇدى ەۋروپا – ازيا ەكونوميكالىق ودامىمەن ۇتۇ- يىلىستىرۇ جاعەنداعى سەلبەسۋەدى ۇزدىكسىز ىلگەرد- ىلەتىپ، ەكى جاقىتى جانە وڭىرلىك سەلبەستىك ۇشىن اناعۇرلىم كوپ تۇزىمەيدىك ورنالاستىرۇ ازىرلەۇ كەرەك.

گۇمانىياتىرلىق اۋىس – كۇيسىتى جىيلەتىپ، جۇڭگو – رەسەي دەنە تارىبە اۋىس – كۇيسى جىلىن ويداععداي وتكىزىۇ كەرەك. جەرگىلىكتى ورنىندار سەلبەستىگى مەحائىزىمىنەن ويداععداي پايدالانىپ، ەكى ەلدىڭ دوس ولكە – وبلىستارىنىڭ، دوسى قالا- لارىنىڭ بەلىسەنە باعىتتامالى اۋىس – كۇيسى ورسد- ەتەتۇىن ىلگەرلەتىپ، ەكى جاقىتىڭ ادامدارىن بارىس – كەلىسكە نىنتالاندىرىپ، ەكى ەلدىڭ ساياحات سەل- بەستىگىن بەلسەنە قالىپنا كەلتىرۇ كەرەك. جازدىق لاگەر، بىرلەسىپ وقىتۇ جۇرگىزۇ سىياقتى قىيمىلداردى ويداععداي ورىستەتىپ، ەكى ەل جۇرۇتىشلىغىنىڭ، اسىرسە، جاستار مەن ورەندەردىڭ ۇزارا ۋتۇس- نىسۇ مەن دوستىق ۇزدىكسىز نىعايتۇ كەرەك.

قازىرگى تاڭداعى دۇنبە ۋجۇزى 100 جىلدا بول- ماعان زور وزگەرىستى باستان كەشىرۇدە. بەيىتشى- لىك، دامۇ، سەلبەستىك، بىرگە يىگىلىكتەنۇ سىندى تارىيىي اعىم بوگەۋ بەرمەيدى. دۈنبە ۋجۇزىنىڭ كوپ ۇيەكتىلەنۇى، ەكونوميكانىڭ جاھاندانۇى، حا- لىقارقالىق قاتنىاستاردىڭ دەموكراتىيانۇى زور ۇرقد- مىن كەرى قايىناتۇعا كەلەپەيدى. سونىمەن بىرگە ۋداستۇرلى جانە ۋداستۇرلى مەمس ھاۋىپىسىزدىك سىن – سايبىستارى قىم – قۇت ارالاسىپ، وكتەمدىك، وزىرىلىق، زورەكەرلىك ارەكەتلەرىنىڭ زالالى اۋىر بولىپ، دۈنبە ۋجۇزى ەكونوميكاسىنىڭ قالىپنا كەلەۋى بوگەتتى ۴رى ۇزاق بولىپ وتىر. حالقارقالىق قوعام الاڭداۋلى، ادامدارىستى سەيلىتۇ سەلبەستىگە- نىڭ ۇتىمەدى شالاسى ۇزارا بولىپ وتىر.

2013 – جىلى 3 – ايدا مەن ماسكوا حالقارقالىق قارىم – قاتنىاسى شۇبەۋانىسندا لەكسىيا سويلەپ، ەل- دەردىڭ ۇزارا بايالىنىس جاساپ، ۋېر – بىرىنە

سۇيەنىشى بولۇى بۇرىن بولماعان دارەجەدە كۇشەيد- لىق زاڭدى نەگىز ەتكەن حالقارقالىق ۋتارتىپتى، بىر- كەندە ۋېرىن – ۋېىرى جاتىسناپىتتىن تاعەدىرلاس ورتاق تۇلعاغا اينالۇدا ەكەندىگىن العا قويايمەن دەدىم. بەلدەۋ، ۋېر جولدى” بىرگە قۇرۇ باستاماسىن، ەلەم- دىك دامۇ باستاماسىن، ەلەمدىك ھاۋىپىسىزدىك باستا- ماسىن، ەلەمدىك ورەكنىيەت باستاماسىن العا قوياپ، ادامزاتتىڭ تاعەدىرلاس ورتاق تۇلعاىى ۇستانىمىنىڭ مازمۇنى مەن امالياتتىق جولن بايىتىپ، دۈنبە ۋجۇزى وزگەرىسەنە، ۋماۋىر وزگەرىسەنە، تارىخ وزگەرىسىنە توتەپ بەرۇگە جۇڭگو جوباسىن ازىرلەدىم.

10 جىلدىن بەىرى، بەيىتشىلىك، دامۇ، ادىل- دىك، تۇراشلىدىق، دەموكراتىي، ەركىندىك سىندى كۇللى ادامزاتنىڭ ورتاق قۇندىلمىى كۇن سايىن جۇرت جۇرەگىنە تەرەڭ ۇيالاپ، باياندى بەيىت، جاپياي ھاۋپىسىز، بىرگە گۇلدەنەتتىن، اشىق تا كەڭ سىيسىمەدى، تازا دا كورىكتى دۈنبە ۋجۇزىن قۇرۇ بارغان سايىن كوپ ەلدىڭ ورتاق تالىپىسىنىنا اينال- دى. حالقارقالىق قوعام مىنانى انىق تانىپ جەتتى: دۈنبە جۇزىندە باسقالاردان جوعارى تۇراتىن ەل جوق، بارلىغىنا باپ كەلەتتىن ەل باسقارۇ ۇلگىسى جوق، بەلگىلى ۋېر ەلدىڭ ايتقانى ەسەپ بولاتىن حالد- قارالىق ۋتارتىپ جوق. نىنتماقتى ۴رى بولشەكتەنبەيتىن، بەيىت ۴رى الاساپىراندىق جوق دۈنبە ۋجۇزى كۇللى ادامزاتنىڭ ورتاق مۇددەسىنە ۇيلەسەدى.

بىلتىر جىل باسىنان بەرى، ۇكرائىنا داعدارىسى جاپياي ۇشسىپ كەتتى. جۇڭگو جاقى باستان – اياقى ۋستىنىڭ وزىندەگى دۇرسى – بۇرىدىتى، ورنىندى – ورنىسىزدىقتى نەگىزگە ىلپ، ويبەكىيۇ، ۋدىل نۇرعى ۇستانىپ، بەلسەندى تۇردە بەيىتشىلىككە ۋناسىجات- تاپ، كەلىسىسوزدى جەبەپ كەلەدى. مەن تركەس – تركەس بىرلەسكەن مەملەكەتلەر ۇيىمى ۇستاۋىنىڭ باس ماقساتى مەن پرىنسىپىسەنە بويسۇنۇ، ۴ر ەلدىڭ ھاۋپىسىزدىك جاعەنداعى ۇيلەسەمدى كوڭىل ېولېپ وتىرعان ماسەلەلەرىنە قۇرمەت ەتۇ، ۇكرائىنا داعدارد- سىن بەيىت جولىمەن شەشۇگە كۇش سالاننىن بارلىق قۇلىشىنىستاردى قولداۋ، ەلەمدىك كاسىپ سالاسى تىزبەگىنىڭ، قامداۋ تىزبەگىنىڭ ورنىقتىلغىنا شىنايى كەپىلدىك ەتۇ سىياقتىلاردى قامىنعان كوپتەنگەن قۇادت- تامانى العا قويدىم، بۇلاز جۇڭگو جاقىتىڭ ۇكرائىنا داعدارىسىن شەشۇدەگى ۋتۇبىرلى بويسۇنۇ ۇلشەمىنە اينالدى. وسىدان ۋىراز بۇرىن جۇڭگو «ۇكرائىنا داعدارىسىن ساياسىي جولىمەن شەشۇ جونىندەگى جۇڭگو تۇرعىسى» حۇجاتىن جاريالاپ، ۴ارقايىسى جاقىتاردىڭ ۇيلەسەمدى كوڭىل ېولېپ وتىرعان ما- سەلەلەرىن قايىلداپ، حالقارقالىق قوعامنىڭ ۇكرائىنا داعدارىسى ماسەلىسەسىندەگى ەڭ ۇلكەن ورتاق بولگە- شىنىن ايىكلەپ، ادامدارىستىنىڭ سىىرتقا جايىلىۋىن باسەيتىۇ، ساياسىي جولىمەن شەشۇدى ىلگەرلەنەتۇ ۇۇشىن سىندارلى رول اىقاردى. كۇردەلى ماسەلەنىڭ قاراپايىم شەشۇ تىاسىلى بولپايدى. ۋىمز مىناعان سە- نەمىز: تەك ۴ارقايىسى جاقىتار ورتاق، كەشەندى، سەلبەسەتىن، باياندى ھاۋپىسىزدىك كوزقاراسىن ۇس- تانىپ، تەپە – تەڭ، بايىپتى، ناقتى تىلدەسۇگە، كەف- گەسۇگە تاياندى بولسا، ۇكرائىنا داعدارىسىنى شەشۇدىڭ ۇيلەسەمدى جولىن، ۋسوزسىز، تانىا الادى، دۈنبە ۋجۇزىنىڭ باياندى بەيىت، جاپياي حا- ۋپىسىز بولۇىن جۇزەگە اسىرۇدىڭ نۇرلى داڭقىل جولىن تايا الادى.

دۈنبە جۇزىندەگى سىتەردى ويداععداي ۋېر- تىرۇ ۇشىن، ەڭ الدىمەن ۇوز ۋسىن ويداععداي ېىتىرۇ كەرەك. جۇڭگو حالقتى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتياسىنىڭ باسىتىلىغىنىدا نىنتىماقتاسا كۇرسى جاساپ، جۇڭخۇا ۇلتىنىنىڭ ۇلى گۇلدەنۇىن جۇڭگو ۇلگىسىندەگى وسزاماندىنەردۇ ارقىلى جاپياي ىلگە- رىلەتۇدە. جۇڭگو ۇلگىسىندەگى وسزاماندىنەردۇ، جىپىناقتاپ ايتقاندا، حاللق سانى وراسان زور كولەم- دەگى وسزاماندىنەردۇ، جالىپى حالقتى بىرگە بايىتتىن وسزاماندىنەردۇ، زاتتىق ورەكنىيەت پەن رۇحانى وركەنىيەت ۇزارا سايكەسكەن وسزاماندىنەردۇ، ادام مەن تايىعاتت جارىسەمدى قاتار ۇومىر سۇرەتتىن وسد- زاماندىنەردۇ، بەيىت دامۇ جولىمەن جۇرەتتىن وسد- زاماندىنەردۇ. وسى جۇڭگو ەرەكشەلىكتەرىنە ۋىىز- دىڭ ۇزاق ۇاقتتان بەرگى امالياتتىق نىزدەنىسىمىز سىگىگەن، ول ېىزدىڭ حالقارقالىق تاجىرىيەنى تە- رەڭدەي قورتىتىدىلغانىمىزدى ايىكلەيدى. بولاشاقتا ۋىىز جۇڭگو ۇلگىسىندەگى وسزاماندىنەردۇ سىتە- رىن بۇلىجىماي ىلگەرلەيتىپ، جوعارى ساپالىي دامۇدى قۇلىشنا جۇزەگە اسىرىپ، جوعارى دەڭگەيد- دە سىرتقا ەسك اشۇدى كەڭەيتەمىز، مۇنىڭ رەسەيد- دى قامتىعان دۈنبە جۇزىندەگى ۴ر ەلگە تىلگ دامۇ ورايىن ازىرلەيتىندىگىنە سەنەمىز.

جىلدىڭ باسى كوكتەمدە، ۴ارقاندای سىتە قىيىل الدىڭغى ورىندا تۇرادى. دامىپ گۇلدەنۇ جو- لىنىداعى ساپارلاستار رەتىندە، جۇڭگو – رەسەي ەكى ەلدىڭ، ۋسوز جوق، ادامزات وركەنىيەتىنىڭ العا ياسۇنىنا تىىڭ دا اناعۇرلىم زور ۇلەس قوسۇىنان ۇۇمت كۇتۇگە نەگىزىمىز بار.

(باسى 1 – بەتتە)

بيىل رايونىمىزدىڭ جەر – جەرى تولسا ازايتۇ، لەزىدىك ساتۇ، تىكە ارزانداتۇ سىياقتى اۋان فورمامەن يىتتەرەت جەلىسىندە ساتىلۇدى جەبەۋ قىيىملاردىن ورىستەتىپ، مەرەكەلىك زاتد- تاردىڭ، اۋىل شارۇاشلىغى ەرەكشە ونىمەدرد- نىڭ ساتىلۇى كۇسەت بولېپ، سەيىل – سەرۋەند- دىك تۇتىنۇ قايتا تەبىندەدى.

اۋىل – قىستاق ەلەكتروندى ساۋداسى شاپشاڭ دامىپ، ۋېىر تور جەلىسى قالا مەن اۋىلدى تۇتاشتىرىپ، اۋىل شارۇاشلىغى ونىمە- دەرەنىڭ يىتتەرەت جەلىسىندە ساتىلۇىن جانە ونەركاسىپ ونىمەدرەنىڭ اۋىلدارعا جەتكىزىلۇىن ىلگەرلەتىپ، بىتىراڭقى شاعىن شارۇا وتباسلا- رىن ۋىرى بازارلارمەن ۇشتاستىرىپ، قالا مەن اۋىلدىاعى تاۋارلاردىڭ “قوس باعىتتى ايد- نالىم” ارناسىن اشتى. ساندى مالىمەتتەردەن قاراغاندا، شىنجياڭداعى اۋىل – قىستاققاردىڭ يىتتەرەنتىتىك بولشەك سىانتىلۇ سوماسى 5 مىللىيارد 462 مىللىيون يۇانغا جەتىپ، سايكەس مەزگىلدەگىدەن %77.23 ارتقان؛ اۋىل شار- ۋاشلىغى ونىمەدرەنىڭ يىتتەرەنتىتىك بولشەك سىيسىمەدى، تازا دا كورىكتى دۈنبە ۋجۇزىن قۇرۇ بارغان سايىن كوپ ەلدىڭ ورتاق تالىپىسىنىنا اينال- دى. حالقارقالىق قوعام مىنانى انىق تانىپ جەتتى: دۈنبە جۇزىندە باسقالاردان جوعارى تۇراتىن ەل جوق، بارلىغىنا باپ كەلەتتىن ەل باسقارۇ ۇلگىسى جوق، بەلگىلى ۋېىر ەلدىڭ ايتقانى ەسەپ بولاتىن حالد- قارالىق ۋتارتىپ جوق. نىنتماقتى ۴رى بولشەكتەنبەيتىن، بەيىت ۴رى الاساپىراندىق جوق دۈنبە ۋجۇزى كۇللى ادامزاتنىڭ ورتاق مۇددەسىنە ۇيلەسەدى.

بىلتىر جىل باسىنان بەرى، ۇكرائىنا داعدارىسى جاپياي ۇشسىپ كەتتى. جۇڭگو جاقى باستان – اياقى ۋستىنىڭ وزىندەگى دۇرسى – بۇرىدىتى، ورنىندى – ورنىسىزدىقتى نەگىزگە ىلپ، ويبەكىيۇ، ۋدىل نۇرعى ۇستانىپ، بەلسەندى تۇردە بەيىتشىلىككە ۋناسىجات- تاپ، كەلىسىسوزدى جەبەپ كەلەدى. مەن تركەس – تركەس بىرلەسكەن مەملەكەتلەر ۇيىمى ۇستاۋىنىڭ باس ماقساتى مەن پرىنسىپىسەنە بويسۇنۇ، ۴ر ەلدىڭ ھاۋپىسىزدىك جاعەنداعى ۇيلەسەمدى كوڭىل ېولېپ وتىرعان ماسەلەلەرىنە قۇرمەت ەتۇ، ۇكرائىنا داعدارد- سىن بەيىت جولىمەن شەشۇگە كۇش سالاننىن بارلىق قۇلىشىنىستاردى قولداۋ، ەلەمدىك كاسىپ سالاسى تىزبەگىنىڭ، قامداۋ تىزبەگىنىڭ ورنىقتىلغىنا شىنايى كەپىلدىك ەتۇ سىياقتىلاردى قامىنعان كوپتەنگەن قۇادت- تامانى العا قويدىم، بۇلاز جۇڭگو جاقىتىڭ ۇكرائىنا داعدارىسىن شەشۇدەگى ۋتۇبىرلى بويسۇنۇ ۇلشەمىنە اينالدى. وسىدان ۋىراز بۇرىن جۇڭگو «ۇكرائىنا داعدارىسىن ساياسىي جولىمەن شەشۇ جونىندەگى جۇڭگو تۇرعىسى» حۇجاتىن جاريالاپ، ۴ارقايىسى جاقىتاردىڭ ۇيلەسەمدى كوڭىل ېولېپ وتىرعان ما- سەلەلەرىن قايىلداپ، حالقارقالىق قوعامنىڭ ۇكرائىنا داعدارىسى ماسەلىسەسىندەگى ەڭ ۇلكەن ورتاق بولگە- شىنىن ايىكلەپ، ادامدارىستىنىڭ سىىرتقا جايىلىۋىن باسەيتىۇ، ساياسىي جولىمەن شەشۇدى ىلگەرلەنەتۇ ۇۇشىن سىندارلى رول اىقاردى. كۇردەلى ماسەلەنىڭ قاراپايىم شەشۇ تىاسىلى بولپايدى. ۋىىز مىناعان سە- نەمىز: تەك ۴ارقايىسى جاقىتار ورتاق، كەشەندى، سەلبەسەتىن، باياندى ھاۋپىسىزدىك كوزقاراسىن ۇس- تانىپ، تەپە – تەڭ، بايىپتى، ناقتى تىلدەسۇگە، كەف- گەسۇگە تاياندى بولسا، ۇكرائىنا داعدارىسىنى شەشۇدىڭ ۇيلەسەمدى جولىن، ۋسوزسىز، تانىا الادى، دۈنبە ۋجۇزىنىڭ باياندى بەيىت، جاپياي حا- ۋپىسىز بولۇىن جۇزەگە اسىرۇدىڭ نۇرلى داڭقىل جولىن تايا الادى.

ۇعسۇغا قاراغاندا، دۈنبە جۇزىندەگى بىد-

رەگەي، ارنايىلاندىرۇ، كەمەلدەندىرۇ، ەرەك- شەلدەندىرۇ، جاڭاشالاندىرۇ بويىنىشا ۇلگى كورسەتۇ كاسپورنىن قۇرۇ — مەملەكەتتىك كەڭەس مەملەكەت مەنىشىگىندەگى مال – مۇلك- تى باقلاۇ – باسقارۇ كومپىتەتىنىڭ پارتىيا ورتنا- لىق كومپىتەتىنىڭ، مەملەكەتتىك كەڭەشتىڭ دۈنبە جۇزىندەگى بىرەگەي كاسپورنىن قۇرۇدى جەدەلدەتۇ جونىندەگى شەشىدەرى مەن ورنالاستىرۇلارىن دايەكتىلەندىرۇدەگى، ۇلگىلى ورنىن قۇرۇ، باسقارۇ دەڭگەينىن جوعارد- لاتۇ، سۇن جارائۇ، ماركا ارقىلى جەنەكشەلىك ەتۇ ۇستىنى “4 ارناۋلى ارەكتىن” تەرەڭدەتۇ. دەتۇ ماڭىزدى مازمۇنى، ونىڭ نەگىزگى ماقتۇ- ساتى — تۇتاس جەر شارنىڭ كاسىپ سالا تىز- بەگىنە، قامداۋ تىزبەگىنە، قۇن تىزبەگىنە جە-

(باسى 1 – بەتتە)

ولار جەكە – جەكە سىرەك جەر ەلەمەنتتەرىن، رادىيواكىيىوتىك كەندەردى بارلاۋ، اشۇ نىساندا- رى، مەملەكەتتىك كەڭەس بەكتىكەن ۋتۇيىندى قۇرىلىس نىساندارى، سونداي – اق كەن اشۇ ۇقىعىندا بەلگىلەنگەن تەرەڭ نەمەسە جوعارى جاقىتاعى ۇقساس تۇردەگى كەن ونىمەدەرى (جاي قۇرىلىسقا پايدالانلاتىن شاعىل، توپىراق تۇرىندەگى كەن ونىمەدەرى بۇعان كرەمپىدى). ”وسى رەتكى كەلىسىم بويىنىشا وتكەرمە- لەۋ كەن اشۇ ۇقىعىندا بەلگىلەنگەن تەرەڭ نە- مەسە جوعارى جاقىتاعى ۇقساس تۇردەگى كەن ونىمەدەرىنە جاتادى“. اۋتونوميالى رايوندىق جاراتىلىستىق بايلىق مەڭگەرەمسى كەن ۇقىمىن باسقارۇ باسقارماسىنىڭ ورنىباسار باسىتتى ەكى يۇيىياۋ ئانىستىرىپ بىلاي دەدى: اسىلگى ۋوندىرس جۇبەسىنىسەنە پايدالانىپ، كەن ونىمە- ۋدەرى بايلىمىن شەكەرلىيى بارلاۋ، اشۇ قاجىت بولسا، تەرەڭ قوبىناۋدا كەن بارلاۋ ۇقىمىن كە- لىسىم ارقىلى ۇقساس ۋېىر تۇلعاغا وتكەرمەلەنذ- سە، قازىر بار كەن كاسپورنىنىڭ ”شەتتىن بارلاپ، جاعەدىين ېىلۇدى“ جەبەۋىنە پايدالى، تەرەڭ قوبىناۋدا كەن نىزدەۋ ارقىلى بايلىقتى جالىپلاي پايدالانۇ مەن كەنىنىڭ قورىن ارتتىم- رىپ، ۋونىمىن جوعارلاىتۇعا بولادى.

ۋعسۇمىىمىزشا، وسى رەتكى كەلىسىم بو- يىنىشا وتكەرمەلەنگەن كەن تۇرلەرىنەن كومىر، التىن، مىردىش – قورعاسىن، مارگانەتسى، نىكەل، تەمىر، مى